

Pannonhalmi emlékeim

52 évvel ezelőtt, 1945. január elején érkeztem családommal együtt Pannonhalmára, mint az egri főkáptalani uradalom gazdatisztje.

Jelentkeztem Kelemen Krizosztom főapát úrnál, aki alkalmazott és Szalay Bertalan jószágkormányzó úr mellé osztott be. Munkakörömhöz tartozott a pannonhalmi kerület gazdasági jelentéseinek és ügyeinek intézésén kívül a főmonostor alagsorában tárolt nagymennyiségű különféle élelmiszer felhasználási ütemének és a borpince forgalmának az ellenőrzése is. A Főapátság a svájci Vöröskereszt védnöksége alatt állt, ezt a védettséget a nyilasok, a német és a szovjet hadsereg is tiszteletben tartotta. Ez a védettség már év elején is sok menekültnek adott menedéket. A front közeledtével nagyon gyorsan emelkedett a menekültek száma, oly annyira, hogy az utolsó napokban már csak fiatal lányokat tudott befogadni az apátság a túlszűfolttság miatt.

A menekültek számának növekedésével arányban emelkedett az élelmiszerek felhasználása is. Ez a követelmény, továbbá, hogy a konyha kapacitása már képtelen volt biztosítani a napi háromszori étkeztetést, február végén áttértünk a napi egyszeri étkeztetésre, ami egyfogásos meleg ebédből állt. A gyerekek mindvégig naponta háromszor étkeztek, a csecsemők és a kismamák a friss tejet az utolsó napok kivételével megkapták. Amikor a tarjánpusztai tehenészetből nem lehetett a tejet behozni, teheneket hajtottak be a parkba és asszonyok fejtek és így biztosították a tej ellátást.

Februárban a Jószágkormányzó úr rendeletére felleltároztam a bor mennyiségeket. Emlékezetem szerint 5 ezer hektoliter körüli borkészletet találtam. A cél az volt, hogy mire az oroszok odaérnek, már üres legyen a pince. A misebort felszállították a főmonostorba és lent megkezdődött az intenzív boreladás.

Az utolsó napokban a község lakói ingyen vederszámra vitték a bort, így sikerült teljesen üressé tenni a pincéket. Az oroszok amikor bejöttek a pincékben már nem találtak bort.

A Jószágkormányzó úr bölcs előrelátással úgy döntött, hogy a gazdaságokat számoltassuk el, ezt jegyzőkönyvezzük, nehogy bármikor a gazdaságvezetőket alaptalan gyanúsítás érje. A Jószágkormányzó úrral elindultunk és Tarjánpusztán megállva kértem a Főintézőt, készítse elő az elszámoláshoz a zárást és majd Varsányból visszajövet ellenőrizzük a jegyzőkönyveket. Ott megijesztettek bennünket, hogy nem jutunk le Veszprémvarsányba, mert az oroszok útközben kilőnek bennünket. Ennek ellenére lementünk és szerencsésen visszajöttünk. Sem oda, sem visszafelé nemhogy repülőgépet, de egy teremtet lelkem sem láttunk a határban. Varsányba érkezésünkkel teljes kihaltság fogadott bennünket. Nem volt már községi közigazgatás, posta, csendőrség, de még a német tábori csendőrség is eltűnt. Megcsináltuk a zárást és ebéd közben egy ember jelentette, hogy a távolabbi majorba bejött az orosz előőr. Ezután nagy dübörgéssel Zirc felől jöttek a német Tigrisek és mentek a kisbéri tankcsatára.

Lázinál alig tudtunk átmenni a műúton, olyan sűrűn egymást követték a páncélosok. Másnap Hecspusztára akartunk menni, de oda már nem jutottunk el, mert Győr után egy hecsei ember jelentette, hogy a főintéző már elment, mert a szovjet hadsereg Győrszentiván magasságában nyomul nyugat felé a Duna-parton. Visszamentünk tehát Győrbe és ott a rendház felkeresése után indultunk haza. Nyúl községben feltartóztatott bennünket egy katonai őrség, továbbmenni tilos, mivel az már haditerület. Szerencsére Győrből vittük haza az egyik pannonhalmi tanárt, aki mint tartalékos főhadnagy szolgált. Az ő segítségével azután szerencsésen hazaértünk, de a további elszámoltatásokról le kellett mondani. A legnehezebb napokban, amikor a község teljesen kihaltnak látszott, a főapátságban folyó víz ellátásban, elektromos áram szolgáltatásban és fűtésben egy pillanatnyi fennakadás sem volt.

Aztán eljött a szomorú nap, amikor a szovjet hadsereg minden ellenállás nélkül bevonult Pannonhalmára. Bennünk egy világ omlott össze, de azt nem hittük, hogy később olyan nehéz időket kell megélnünk és átélnünk. A főmonostorban megjelent három magasrangú tiszt. A főapát úr fogadta őket és megmutatta nekik bent is az épületet. Ők hat orosz katonát adtak, hogy őrizzék a főapátságot, nehogy idegen bejöhessen. Ennek ellenére egy alkalommal a győri orosz repülő alakulat három teherautókkal betört és zabráltak. Alaposan megdézsmálták a hűskészítményeket, elvitték a Balatonfüred Hotel teljes felszerelését és már a menekültek holmijához nyúltak, melyeket a könyvtár teremben raktároztak el. De hirtelen eltűntek, talán értesültek arról, hogy útban van a győri orosz főparancsnok, aki tudomást szerzett arról az akcióról. Bocsánatkérés mellett megígérte, hogy másnap visszaküldi az ellopott dolgokat. Másnap tényleg jött egy orosz teherautó, de a lopott dolgoknak még egy tizedét sem hozta vissza. Meggyőződésem, hogy ez a művelet árulás következménye volt.

Mikor már részben konszolidálódott az állapot, a park melletti gyümölcsös és szőlő metszését végeztük a jószágkormányzó úr közreműködésével. Tovább nem jutottunk, mert a közeli écsi szőlő el volt aknásítva.

Az egész idő alatt a főapátságban mindenki biztonságban volt, nem fordult elő sem erőszakosság, sem inzultus.

Nem lehetünk elég hálásak, hogy Pannonhalma befogadott bennünket és biztos menedéket adott a háború végső idejében.

Köszönjük, hogy e Rend nem nézve a nagy anyagi megterheltetést, gondoskodott rólunk és szeretettel vett körül bennünket.

A Szent Benedek Rend hozzáállása és magatartása a menekültek ügyében szép és követendő példája a felebaráti szeretetnek és együttérzésnek.

Ismételten hálámat és köszönetemet fejezem ki minden jószágért, amiben a Rend részesített.

Frank Iván
agrármérnök

A forrás magántulajdonban.